

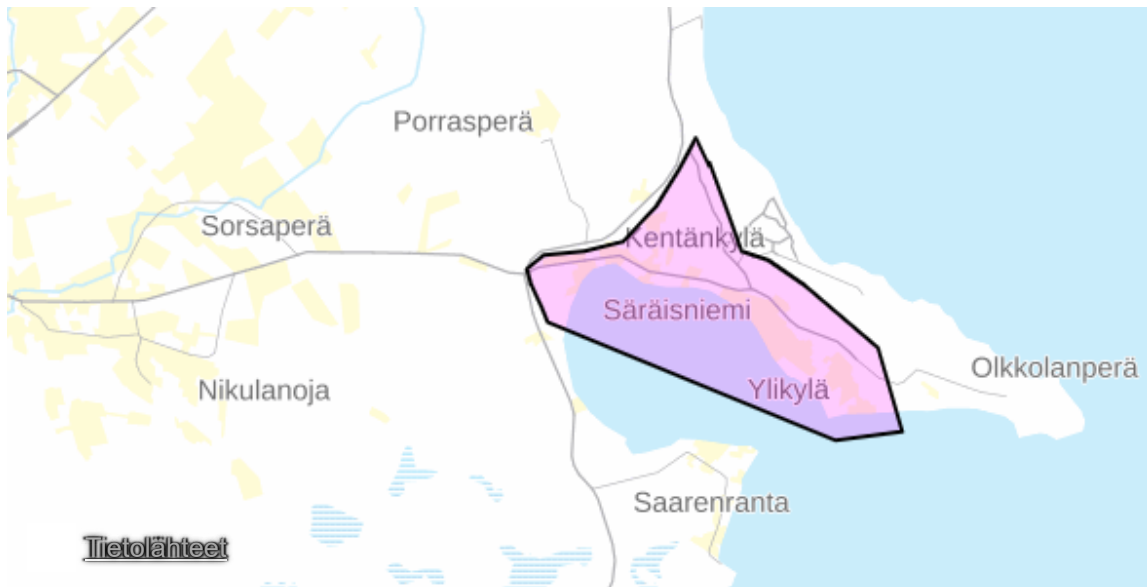
VAALA

OULUJÄRVEN LÄNSIRANNAN
OSAYLEISKAAVAN PÄIVITYS

Maakunnallisesti ja paikallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö

Maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - alueraportti

Kunnaksen aittoja Ylikyläntien varrella
Kirsti Reskalenko 20.5.2017

Paavolan aittoja Ylikyläntien varrella
Kirsti Reskalenko 20.5.2017

Vaala

101448 Säräisniemen kylä

arvoalue

Museoalan ontologian käsitteet

kylämaisema;

Arvottaminen

27.9.2017 ei määritelty, maakunnallisesti arvokas

Kuvaus

Viehättävä nauhamainen kyläraitti, jonka rakennuskanta on kerroksista. Tärkeimmät näkymät Säräisniemellä muodostuvat kyläraitilta peltujen yli Painuanlahdelle. Kylän sydän on teiden risteyksessä ja kirkon ympärillä. Risteyksessä sijaitseva vanhan kunnantalo on raitin ilmeen ja sen historiallisuuden kannalta tärkeä. Kunnaksen aitta ja riihi kirkon naapurissa ovat myös raitin varren miljöön kiinnekohtia, samoin maisemallisesti tärkeät Paavolan aitat ja luhti.

Vanhimmat rakennukset ovat vuosina 1779-81 rakennettu kirkko ja vuonna 1793 rakennettu kellotapuli. Hallintoon liittyvät kunnan vanhin koulu (1861-62), vanha

kunnantalo (1920-l.) sekä lainajyvämäkasiini (1861-62). Lisäksi seurakunnan vanhimpia rakennuksia ovat Lukkarilan vanha päärakennus ja aitat, sekä pappilan aittarakennukset ja navetta. Vanhimpia talonpoikaisia asuinrakennuksia ovat vuodelta 1851 periytyvä Paavola, 1800-luvun lopulta oleva Valtala, vuodelta 1885 periytyvä Valamo ja 1901 valmistunut Haatajan talo. 1800-luvun rakennuskantaa edustavat myös Paavolan aitat, Keskitalon ja Kunnaan piha-aitat, sekä Valtalan ja Olkkolan piha-aitat. Alueellisesti harvinaista rakennustyyppiä edustaa kotiseutumuseon pihapiiriin siirretty tuulimylly.

Kyläraitin varren 1900-luvun alkupuolen entisten torppien pihapiirit, kuten Hannula tai Rantala, tai muut pienet Toukolan tai Hakolan tapaiset asumukset muodostavat mielenkiintoisen kokonaisuuden. Samoin peltotilkkujen ympäröimät jälleenrakennusajan talouskeskukset, kuten Suopelto ja Metsärinne, ovat arvokas osa kylän rakennettua ympäristöä.

Julkiset rakennukset kuten entinen terveystalo, Alilan kunnalliskodin 1950-luvun rakennukset tai uusi kansakoulu kertovat Säräisniemen asemasta kunnan keskuksena, samoin 1950-luvun loppupuolen Kestilän Osuuskaupan myymälä, asuinliikerakennus Tapiola ja tiilirakenteinen Hepo-ojan linja-autovarikko.

Raitin varrella on monia alkuperäisasunsa säilyttäneitä 1950- ja 60-lukujen omakotitaloja - esimerkiksi rapatut Suutari ja Jukola tai lautarakenteinen Keskipelto.

Kainuun vanhin tie, Keisarintie, kulkee Säräisniemen kylän kautta. Tätä tietä käytti Kustaa II Aadolf vuonna 1622 palatessaan Liivinmaan sodasta.

Historia

Säräisniemi on yksi Oulujärven vanhimmista kylistä. Kiinteää asutusta kylällä on ollut jo 1500-luvun lopulta, jolloin Oulujärven erämaa-alueita asutettiin Kustaa Vaasan toimesta. Oulujärven erämaiden asuttamista haittasivat kuitenkin venäläisten vainoretket. Säräisniemen kyläkin joutui hävityksen kohteeksi 1500-luvun lopulla. Ennen ns. rappasotia tiedetään kylässä olleen 15 taloa. Pysyvä kyläasutus kehittyi 1600-luvulla, jolloin Säräisniemi nousi Oulujärven länsipuolen keskuksiksi.

Säräisniemestä tuli Paltamon kappeliseurakunta 1779. Samana vuonna aloitettiin Säräisniemen kirkon rakentaminen. Vuonna 1864 Säräisniemi erotettiin itsenäiseksi kirkkoherrakunnaksi. Seuraavana vuonna "Keisarillisen Majesteetin armollisella julistuksella" määrättiin jokaisesta itsenäisestä seurakunnasta muodostettavaksi oma kunta. Säräisniemen kuntaan tuli kuuluvaksi Säräisniemen lisäksi Saaresmäki, Manamansalo, Vuolijoki, Jaalanka, Kukkola, Oterma ja Veneheitto. Myöhemmin Vuolijoen kylästä ja muutamasta lähikylästä muodostettiin Vuolijoen kunta.

Kuntakeskus siirtyi vuonna 1954 Vaalan Niskaan.

Lähteet

Helo Maria, Komulainen Minna ja Lyytikäinen Lasse, 2013. Katajainen kansa - Kainuun kulttuuriympäristöohjelma. 1. painos. Kainuun Etu Oy, Kainuun ELY-keskus, Elias Lönnrot-seura ry.

Matti Haatajan muistio rakennetustusta ympäristöstä. 27.1.2017

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Alueen sisältämät kohteet

Alueeseen ei ole liitetty kohteita.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Kunnalliskoti vuodelta 1954
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Etualalla henkilöstön asuinrakennus vuodelta 1958
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Vaala

210099 Alilan kunnalliskoti

Kiinteistötunnus: 785-408-1-251

Sijainti: Säräisniementie 250

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

sairaalat (hoitolaitokset);

Arvottaminen

14.9.2017 arviointi valmis, maakunnallisesti arvokas
Luokitus: ei määritetty

Ajoitukset

1945-1974 kunnalliskoti 1954, henkilökunnan asuin- ja terveystalo 1958

Kuvaus

Yhtenäinen 1950-luvun kunnalliskotimiljöö.

Historia

Alila on ollut kunnalliskoti vuodesta 1919 lähtien, jolloin kunta osti tilan. Virallisesti Säräisniemen kunnalliskoti perustettiin 1922. Alila oli iso hirsitalo, jossa hoidettavat asuivat. Samassa pihassa oli ns. pikkupuoli, jossa asui sekä henkilökuntaa että hoidettavia. Aina 1970-luvulle asti Alila toimi kyläläisiä työllistävänä maatilana. Aiemmin tilan laaja peltoaukea ja lukuisat rakennukset muodostivat yhtenäisen kokonaisuuden. Vanha päärakennus ja navetta purettiin tarpeettomina 1980-luvulla.

Suunnitelmat uudesta kunnalliskodista tehtiin jo vuonna 1931, mutta taloudellisista syistä lääninhallitus myönsi lykkäystä neljään otteeseen ja perustustöihin päästiin vasta 1953.

Uusi 45-paikkainen kunnalliskoti vihittiin käyttöön kesällä 1954. Vuonna 1958 vanhainkodin välittömään läheisyyteen rakennettiin henkilökunnan asuin- ja terveystalo, jossa oli pieniä huoneita ja käytävän varrella yhteiskeittiö ja yhteiset suihkutilat.

1970-luvulla Alilasta tuli Säräisniemen vanhainkoti ja 1990-luvulla palvelukeskus Iltarusko, jonka toiminta päättyi 1999. Alilan rakennukset siirtyivät yritys- ja matkailukäyttöön .

Arviointi

MRKY2015: M,R,S

Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Säräisniemen ensimmäinen koulu
Kirsti Reskalenko 29.6.2017

Pihasauna
Kirsti Reskalenko 2015

Vaala

210091 Kotiseutumuseo (Säräisniemen ensimmäinen kansakoulu ja pihapiiri)

Kiinteistötunnus: 785-408-5-85

Sijainti: Säräisniementie 355

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

opetusrakennukset;

Arvottaminen

2.10.2017 arviointi valmis, maakunnallisesti arvokas
Luokitus: ei määritetty

Ajoitukset

Kuvaus

Säräisniemen kunnan ensimmäinen kansakoulu 1880-luvulta. Pihapiiriin on siirretty lisäksi kunnan vanha lainajyvämakasiini vuodelta 1862, Alilan aitta 1800-luvun lopulta ja Juusolan tuulimylly 1850-70-luvuilta.

Historia

Säresniemi-nimistä taloa 1634-1657 asunut nimismies Antti Cajanus perusti lapsilleen kotikoulun, jossa koulumestarina toimi Tuomas Henrikinpoika Ulander. 1800-luvulla opetusta annettiin kiertokoulussa.

Säreisniemellä kansakouluopetus alkoi 1884 vuokratiloissa Juusolan tuvassa. Kunta osti Uusitalon tilan ja pihapiiriin ilmeisesti Neittävältä siirretty vanha rakennus kunnostettiin koulukäyttöön. Pihapiirissä oli useita vanhoja rakennuksia, joiden tilalle rakennettiin aikaa myöten esimerkiksi käsityöhuone, jossa oli leipomauuni. Huonetta käytettiin voimistelusaina ja sitä sattoivat pitkämatkalaiset oppilaat käyttää kortteerina. Pihapiirissä oli myös navetta, lato, halkoliiteri, sauna ja kellari.

Säreisniemen toinen koulurakennus valmistui 1929, mutta alaluokat jäivät edelleen vanhaan koulurakennukseen. Kolmas koulu valmistui 1959 ja ensimmäisen koulun tilat vapautuivat muuhun käyttöön.

Museo- ja kotiseutuyhdistys perustettiin 1957. Yhdistyksen ensimmäisenä museorakennuksena toimi Säräisniemen kirkon edustalla ollut manttaalikunnan lainajyvämakasiini. Museo siirtyi 1960-luvulla kunnan ensimmäisen koulun tiloihin. Museoalueella siirrettiin 1971 Juusolan vanha tuulimylly, 1975 manttaalikunnan lainajyvämakasiini ja 1991 vanhana paloasemana tunnettu Alilan aitta.

Tuulimylly on siirretty rantaan näkyvälle paikalle, kengitetty ja saatettu toimivaan kuntoon rakentamalla uudet siivet vuonna 2016.

Arviointi

MRKY2015: M,R,I

Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Päärakennus 1920-luvulta
Kirsti Reskalenko 28.6.2017

Kirsti Reskalenko 28.6.2017

Vaala

210208 Kunnas

Kiinteistötunnus: 785-403-8-35

Sijainti: Honkaniementie

Tallentajat

inventoiija Kirsti Reskalenko 10.5.2016

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

13.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määriteltä

Ajoitukset

1918-1944 1920

Kuvaus

Pieni 1920-luvun pihapiiri, jossa on asuinrakennuksen lisäksi 1930-luvulta periytyvä rantasauna.

Historia

Kunnaksen tila on lohkottu Talviaisen päätilasta vuonna 1920. Pulkkilasta tullut kalastaja Kjellman rakensi tilalle talon itselleen ja nuorikolleen.

Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Vaala

210098 Paavola

Kiinteistötunnus: 785-408-1-173

Sijainti: Ylikyläntie 12

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

25.9.2017 arviointi valmis, maakunnallisesti arvokas
Luokitus: ei määritetty

Ajoitukset

1864-1917 päärakennus 1852 (muutos 1952), aitta-tallirakennus 1861, navetta 1949, vilja-aitat 1796 ja 1800-luku

Kuvaus

Keskeisellä paikalla kyläraitin varressa kirkkoa vastapäätä sijaitseva pihapiiri, jossa on 1852 valmistunut ja 1952 muutettu päärakennus, aitta-tallirakennus vuodelta 1861, navetta vuodelta 1949 sekä luonnonkivistä muurattu maakellari. Hieman kauempana pihapiiristä ovat varasto- ja vilja-aitat vuodelta 1796 ja 1800-luvun alusta, elosuoja-riihirakennus 1800-luvun alusta, 1930-luvun sauna ja 1950-luvun lautarakenteinen lato. Tilaa ympäröi avoin peltomaisema ja kaikki pihapiirin rakennukset näkyvät hyvin Ylikyläntielle. Paavolan pihapiiri on maisemallisten ja rakennushistoriallisten arvojensa vuoksi yksi kylän tärkeimmistä.

Hieman etäämmällä, Vuolijoentien varressa, tilan pelloilla on alueellisesti harvinainen 1800-luvun niittysauna. Tilan mailla, Painuanlahden rannalla, on perinnebiotoopiksi luokiteltu rantalaidun.

Historia

Paavola on lohkaistu Juusolasta vuonna 1919.

1800-luvulta periytyvä luhtiaitta on kengitetty ja kunnostettu.

Arviointi

MRKY2015: M,R, Ht

Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Kirsti Reskalenko 20.5.2017

Hautausmaan ruumishuone
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Vaala

211035 Säräisniemen hautausmaa

Kiinteistötunnus: 785-408-5-36

Sijainti: Säräisniementie

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 14.9.2017

Museoalan ontologian käsitteet

uskonnolliset rakennukset;

Arvottaminen

21.9.2017 arviointi valmis, maakunnallisesti arvokas
Luokitus: ei määritelty

Ajoitukset

1864-1917 hautausmaa 1890-luku, ruumishuone 1937

Kuvaus

1890-luvulla perustettu metsähautausmaa. Hautausmaalla on hirsirakenteinen ja paanukattoinen 1937 valmistunut ruumishuone.

Historia

Hautausmaa perustettiin vuonna 1890 kirkosta erilleen Uusitalosta lohkaistulle palstalle.

Hautausmaata laajennettiin 1991. Suunnitelman uudelle osalle on tehnyt Simo Mäkelä. Muualle haudattujen muistomerkki on Raimo Jauhiaisen suunnittelema.

Lähteet

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Vaala

210093 Säräisniemen kirkko, tapuli ja kirkkotarha

Kiinteistötunnus: 785-408-80-0

Sijainti: Ylikyläntie 15

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

uskonnolliset rakennukset;

Arvottaminen

25.9.2017 arviointi valmis, maakunnallisesti arvokas
Luokitus: ei määritelty

Ajoitukset

Kuvaus

Säräisniemen kirkko on vuonna 1781 valmistunut ristikirkko, jonka rakentajaksi mainitaan kälviäläinen kirkonrakentaja Jaakko Suonperä. 1793 valmistuneen kellotornin suunnitteli läänin rakennusmestari Jaakko Riff .

Kirkon ja tapulin nykyinen ulkoasu ja sisustus ovat pääpiirteissään lääninarkkitehti J.R Basilierin muutossuunnitelmien mukaiset. Kirkko muutti muotoaan 1898, kun kirkon itäsiipeen rakennettiin sakasti ja etelä- ja länsisivuille eteiset ja Jaakko Suonperän kansanomaisen tyyli vaihtui Basilierin suosimaan puurakenteisiin sovellettuun uusgoottilaiseen tyyliin. Tämä ilmenee etenkin ikkunoiden ja ulko-ovien kaarissa sekä kattopäätyjen muodoissa. Muilta osin pilasterit ja muu koristelu viittaavat klassiseen tyyliin.

Kirkon vieressä on vanha hautausmaa, sankarihaudat ja uudempi huoltorakennus vuodelta 1980. Sankarihaudat ja muistomerkki ovat vuodelta 1953.

Historia

Kirkko rakennettiin vuosina 1779-81 ja tapuli hieman myöhemmin vuonna 1793.

Kirkon rakentajaksi mainitaan Jaakko Suonperä. Malliltaan se on ristikirkko, jonka ulkonurkat ovat viistetyt. Kirkkokuoneen sisäkatteena on päistään särmikkäät puuholvit, jotka keskuksessa yhtyvät välittömästi toisiinsa, tehostaen siten rakennuksen selvää ristikirkkoluonnetta. Tapulin suunnittelijaksi mainitaan läänin rakennusmestari Jaakko Riff. Alun perin kirkko ja tapuli olivat pystylaudoitettuja ja punamullattuja sekä paanukattoisia.

Kirkon ja tapulin nykyinen ulkoasu ja sisustus ovat pääpiirteissään lääninarkkitehti J.R Basilierin muutossuunnitelmien mukaiset. 1898 tehdyssä korjauksessa sakaroita jatkettiin matalilla lisärakennuksilla ja kattoratsastajatorni purettiin pois. Suonperän kansanomaisen tyyli vaihtui Basilierin suosimaan puurakenteisiin sovellettuun uusgoottilaiseen tyyliin. Tämä ilmenee etenkin ikkunoiden ja ulko-ovien kaarissa sekä kattopäätyjen muodoissa. Muilta osin pilasterit ja muu koristelu viittaavat klassiseen tyyliin.

Kirkon vieressä on vanha hautausmaa, sankarihaudat ja uudempi huoltorakennus vuodelta 1980. Uusi hautausmaa perustettiin vuonna 1890 kirkosta erilleen Uusitalosta lohkaistulle palstalle.

Arviointi

MRKY2015: Ht,R,T,I,S

Lähteet

<http://vaalanseurakunta.fi/toimitilat-ja-paikat/saraisniemen-kirkko/> (2.5.2016)

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Muu tieto

Matti Haataja 27.1.2017:

Kirkko, tapuli ja hautausmaa maakunnallisesti arvokas.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Toivola, Säräisniemen entinen kunnantoimisto
Kirsti Reskalenko 29.6.2017

Säräisniemen entinen kunnantoimisto
Kirsti Reskalenko 29.6.2017

Vaala

210092 Toivola (entinen kunnantoimisto)

Kiinteistötunnus: 785-408-1-30

Sijainti: Säräisniementie 269

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

hallintorakennukset;

Arvottaminen

2.10.2017 arviointi valmis, maakunnallisesti arvokas

Luokitus: ei määritelty

Ajoitukset

1864-1917 rakennettu noin 1890, kunnantoimisto 1933

Kuvaus

1900-luvun alussa rakennettu, teiden risteyksessä sijaitseva Toivola, jonka Säräisniemen kunta osti 1933. Kunnantoimiston lisäksi talossa on toiminut kunnan kantakirjasto ja asutuskassa. Myöhemmin talossa oli tekstiilikauppa. Talo on tärkeä kyläraitin maamerkkirakennus.

Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Muu tieto

Matti Haataja 27.1.2017:
Toivola Rakennettu noin 1890, paikallisesti arvokas.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

Säräisniemen kylässä sijaitsevat paikallisesti arvokkaat kohteet

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

1901 valmistunut Haatajan päärakennus
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Aittaliiteri 1900-luvun alusta
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Vaala

210094 Haataja

Kiinteistötunnus: 785-408-5-83

Sijainti: Säräisniementie 322

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

20.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritelty

Ajoitukset

1864-1917 asuinrakennus 1800-luvun puoliväli (muutos 1901), aitta 1900-luvun

alku, sauna 1940, navetta 1956

Kuvaus

Kyläkuva rikastuttava ja tyylipiirteiltään erikoinen 1900-luvun alun virkatalo, joka on toiminut käräjätalona ja kestikievarina. Talossa on Vaalan alueelle harvinaisia ikkuna- ja koristeaiheita. Pihapiirissä on päärakennuksen lisäksi 1900-luvun alusta periytyvä aittaliiterirakennus, sauna vuodelta 1940 ja 1956 valmistunut navetta. Kauempana pihapiiristä ovat 1900-luvun puolella rakennetut riihi ja lato. Pihapiiri on ollut koskematon 1950-luvulta asti.

Haatajan salissa on istunut käräjiä muun muassa legendaarinen Ukko Tenjus, Selim Viktor Stenius (1865–1946), sekä Ilmari Turja ja Urho Kekkonen.

Historia

Haataja on lohkaistu Uusitalosta itsenäiseksi tilaksi 1928, kauppakartano perustettu jo 1884. Kauppakartano toimi vuoteen 1904 saakka, sitten talo on toiminut kestikievarina ja on ollut Säräisniemen viimeinen kestikievari.

Silloisen isännän veli, liikemies Vihtori Haataja, teki 1900-luvun alussa lukuisia opinto- ja liikematkoja Yhdysvaltoihin ja rakennus on sitä kautta saanut amerikkalaisia vaikutteita. Vihtori Haataja oli 1900-luvun alussa pääkaupunkiseudulla huomattava liikemies.

Talossa on istuttu myös kihlakunnan käräjiä. Haatajan salissa on istunut käräjiä muun muassa legendaarinen Ukko Tenjus, Selim Viktor Stenius (1865–1946), sekä "vähäisemmät tuomarit" Ilmari Turja ja Urho Kekkonen.

Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Hakola

Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Vaala

210110 Hakola

Kiinteistötunnus: 785-408-4-37

Sijainti: Ylikyläntie 205

Tallentajat

inventoiija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

25.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritetty

Ajoitukset

Kuvaus

Tämä seppä Kalle Karjalaisen 1945 rakentama talo on alkuperäisasunsa säilyttänyt esimerkki Säräisniemen kyläraitille tunnusomaisista pienistä mökeistä.

Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Kirsti Reskalenko 29.6.2017

Vaala

210112 Hannula

Kiinteistötunnus: 785-408-68-0

Sijainti: Säräisniementie

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

25.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritelty

Ajoitukset

Kuvaus

Maisemallisesti tärkeällä paikalla kyläraitin varrella sijaitseva alunperin pienen torpan pihapiiri, jonka kaltaisia Säräisniemelle rakennettiin useita 1900-luvun alussa. Pihapiiriin kuuluu lisäksi 1900-luvun alun talli-aittarakennus ja 1950-luvulla rakennettu pihasauna. Kauempana on pieniä hirsilatoja.

Historia

Uusitalon maalle 1910-luvulla perustettu torppa, joka ensin nimettiin ensimmäisen torpparin Antti Juhonpoika Karppisen mukaan Anttilaksi.

Kanttori August Telkki osti Hannulan 1950-luvun alussa eläkeasunnokseen ja kunnosti taloa esimerkiksi asennuttamalla siihen tiilikaton.

Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Iikan päärakennus 1900-luvun alkupuolelta
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

1800-luvulta periytyvä aitta
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Vaala

210095 Juhola

Kiinteistötunnus: 785-408-9-121

Sijainti: Ylikyläntie 69

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

2.2.2018 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritetty

Ajoitukset

1864-1917 asuinrakennus 1900-luvun alku, aitta 1800-luku, riihi, navetta 1956, varasto 1957, autotalli 1965

Kuvaus

Keskeisellä paikalla kylämiljöössä aivan raitin varressa sijaitseva talonpoikainen pihapiiri, jonka vanhinta rakennuskantaa edustavat 1900-luvun alkupuolen asuinrakennus, 1800-luvun lopun vaateaitta ja riihi sekä kuivaamo. Päärakennuksen pirtti on entinen savupirtti, joka on siirretty nykyiselle paikalle 1906. Pihapiirissä on lisäksi navetta (1956), varasto (1957), autotalli (1965), kellari ja työkalukatos.

Historia

Iikka (Juhola) on yksi vanhimmista tiloista Säräisniemellä. Se on osa vanhaa Säräisniemen perintötilaa, joka oli perustettu vuonna 1606. Juholassa on sijainnut kunnan poliisiputka ja puhelinkeskus. Aitassa on ollut kunnan Poliisiputka, josta vangitut on kuljetettu talon hevosella Vaalan rautatieasemalle, on ollut aitassa.

Vanhan Iikan tilasta on erotettu mm. Keskitalo, joka on jaettu veljesten kesken 1938 ja Kunnas syntynyt siitä jaosta.

Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Jukolan talo vuodelta 1961
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Vaala

211095 Jukola

Kiinteistötunnus: 785-408-50-7

Sijainti: Säräisniementie 495

Tallentajat

inventoiija Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

27.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määriteltä

Ajoitukset

1945-1974 1961

Kuvaus

Kyläraitin varren 1960-luvun alun pihapiiri, jossa on rapattu omakotitalo ja navetta.

Lähteet

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Kirsti Reskalenko 2015

Vaala

210753 Kauppakartano

Kiinteistötunnus: 785-408-1-9

Sijainti: Säräisniementie 276

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 27.10.2016

Museoalan ontologian käsitteet

liikerakennukset;

Arvottaminen

2.10.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määriteltä

Ajoitukset

1945-1974 1959

Kuvaus

Keskeisellä paikalla kyläraitilla sijaitseva 1959 valmistunut osuuskauppa ja makasiini, jotka ovat hyvin säilyttäneet alkuperäisasunsa.

Historia

Juusolasta 1884 lohkottu torppa, jossa leipuri Erik Brusila ja hänen puolisonsa Maria pitivät pakarin puotia. Vuonna 1917 leipurin perikunta möi Pakarin tontteineen Kestilän Osuuskaupalle. Kauppakartanossa toimi Kestilän Osuuskaupan Säräisniemen myymälä 1917-1991.

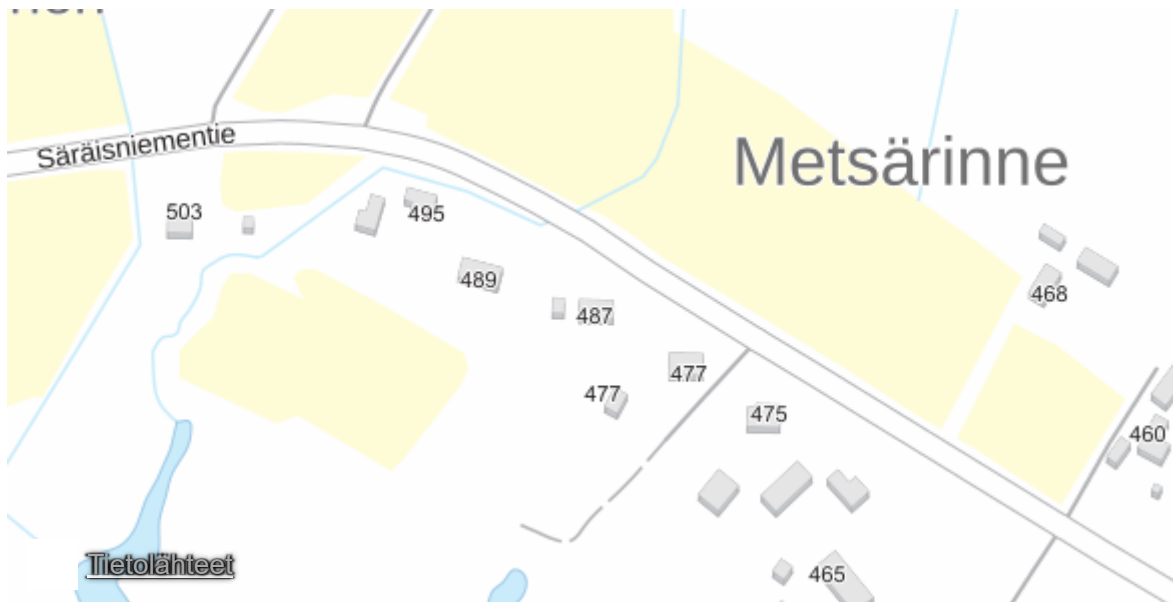
Lähteet

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Keskipellon talo vuodelta 1963
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Vaala

211094 Keskipeleto

Kiinteistötunnus: 785-408-50-1

Sijainti: Säräisniementie 487

Tallentajat

inventoiija Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Museoalan ontologian käsitteet

asuinrakennukset;

Arvottaminen

27.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritelty

Ajoitukset

1945-1974 1963

Kuvaus

Kyläraitin varren 1960-luvun alun kuorma-autoilijan rakentama omakotitalo, joka on säilyttänyt hyvin alkuperäisasunsa.

Lähteet

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Keskitalon luhtiaitta vuodelta 1842 ja navetta vuodelta 1947
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Keskitalon päärakennus vuodelta 1952
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Vaala

210096 Keskitalo

Kiinteistötunnus: 785-408-10-25

Sijainti: Ylikyläntie 51

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

25.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritelty

Ajoitukset

1945-1974 luhtiaitta 1842, päärakennus 1954, navetta 1948

Kuvaus

Kyläkuvan kannalta keskeisellä paikalla sijaitseva pihapiiri, jonka luhtiaitta vuodelta 1842. Nykyinen päärakennus on valmistunut 1954 ja navetta 1948. Keskitalossa on toiminut kestikievari Juusolan ja Iikan ohella kievarikauden loppupuolella.

Historia

Keskitalo on erotettu Iikasta vuonna 1808.

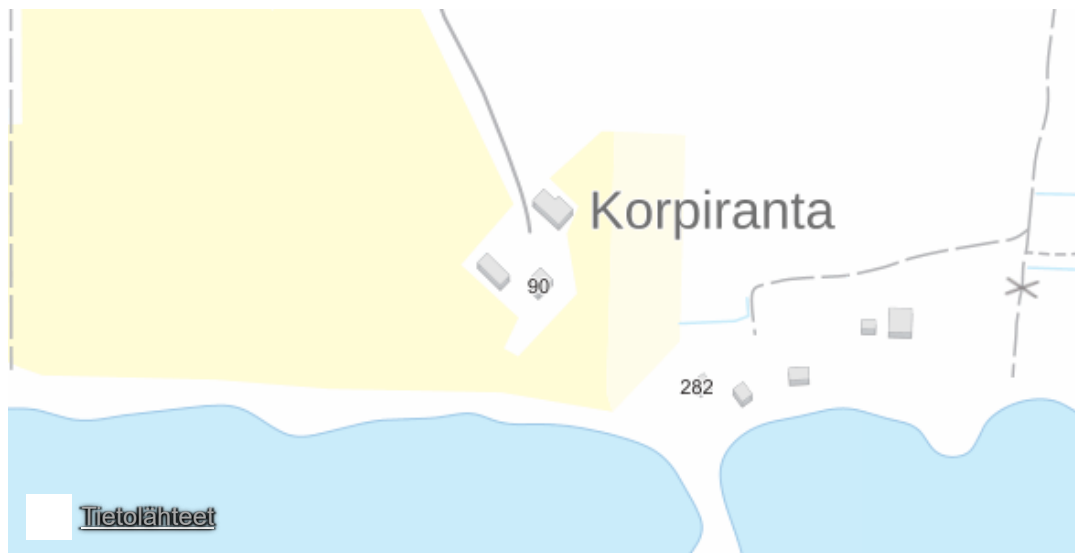
Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

Kirsti Reskalenko 29.6.2017

Korpirannan pihapiiri
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Vaala

210113 Korpiranta

Kiinteistötunnus: 785-408-4-6

Sijainti: Korpirannantie 90

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

14.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritely

Ajoitukset

1945-1974 talli-aittarakennus 1900-luvun alku, päärakennus 1955, navetta 1957

Kuvaus

Alkuaan Oulujärven rannalla sijainneen torpan pihapiiri, jossa 1900-luvun alun talliaittarakennus sekä 1950-luvun asuinrakennus ja navetta.

Historia

Paavo ja Anna Haataja lienevät perustaneet Lievolan maalle Paavolan torpan, josta muodostettiin Korpi eli Korpiranta 1880. Korpiranta erotettiin itsenäiseksi tilaksi 1930.

Vuonna 1932 tila siirtyi Väinö ja Helmi Haloselle. perheen pääelinkeinoja olivat nuotta- ja verkkokalastus sekä pienviljelys. Uusi asuinrakennus on vuodelta 1955 ja navetta vuodelta 1957.

Lähteet

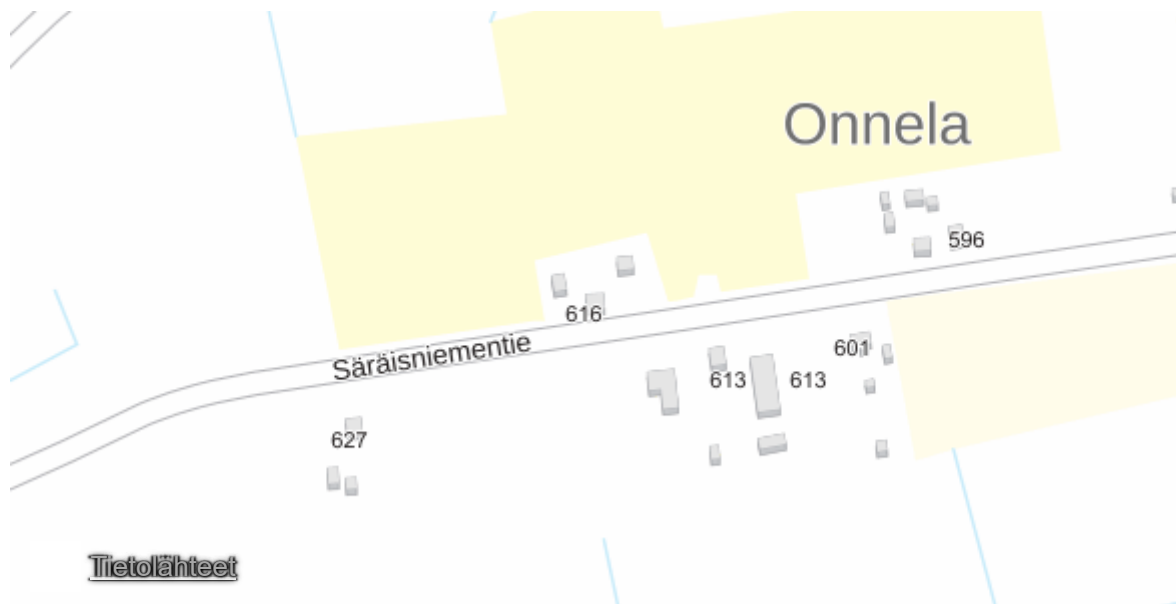
Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Lempelä

Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Vaala

210111 Lempelä

Kiinteistötunnus: 785-408-1-158

Sijainti: Säräisniementie 616

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

14.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määriteltä

Ajoitukset

Kuvaus

Naisten taloksi kutsuttu Lempelä on pienoinen, 1900-luvun alussa rakennettu hirsitalo. Se sijaitsee aivan raitin varrella Alakylässä. Pihapiirissä on lisäksi 1950-luvun kesämökki ja 1960-luvun piha-aitta.

Historia

Lempelän mäkitupa on lohkaistu Alilan maista 1920. Torpparina olivat Maria ja Erik Brusila, jotka olivat muuttaneet Säräisniemelle Oulusta 1884 ja pitivät leipomoa myöhemmin Kauppakartanona tunnetussa talossa vuoteen 1917.

Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Lukkarilan pihapiiri
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Lukkarilan talousrakennuksia
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Vaala

210100 Lukkarila

Kiinteistötunnus: 785-408-8-15

Sijainti: Säräisniementie 411

Tallentajat

inventoiija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

14.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritelty

Ajoitukset

1809-1863 vanha päärakennus, vilja-aitta ja aittatalli 1890-luku, rantasauna
1865, maakellari 1940-luku

Kuvaus

Entinen kappeliseurakunnan lukkarin asuinpaikka. Pihapiirissä on vanha päärakennus, vilja-aitta ja aitta-tallirakennus, jotka kaikki on rakennettu 1890-luvulla.

Vuodelta 1865 periytyvä rantasauna on ollut hautausmaalla ruumiiden leikkuu- ja säilytyshuoneena. Lisäksi pihassa on 1940-luvun maakellari ja uusi päärakennus.

Historia

Lämsälä-nimellä ensin tunnetun maakirjatalon on perustanut 1600-luvun loppupuolella Pekka Nisiuksenpoika Lämsä, joka joutui luopumaantalostaa 1677. Paikka osoitettiin sotamies Antti Lämsän ja hänen puolisonsa asuinpaikaksi 1750-luvulla.

Säräisniemen kappeliseurakunta osti Lämsälän 1784 ja talo siirrettiin Painuanlahden rannalle. Vielä samana vuonna maaherra vahvisti Lämsälän pysyväksi virkataloksi.

Kanttori Lätin perheen muutettua Vaalaan 1956 Lukkarila toimi seurakunnan kesäkotina sekä rippikoulujen, leirien ja perhejuhlien pitopaikkana.

Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Vaala

211093 Metsärinne

Kiinteistötunnus: 785-408-40-9

Sijainti: Säräisniementie 468

Tallentajat

inventoiija Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

27.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritetty

Ajoitukset

1945-1974 1948

Kuvaus

Maisemallisesti edustava jälleenrakennusajan pihapiiri peltoaukean reunalla. Tilan elinkeinoina on ollut maanviljelys ja jäkälänpoiminta.

Lähteet

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

1959 valmistunut Hepo-ojan linja-autovarikko ja asuinrakennus
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Vaala

211078 Männikkö

Sijainti: Ylikyläntie 88

Tallentajat

inventoiija Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Museoalan ontologian käsitteet

liikennealueet;

Arvottaminen

25.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritelty

Ajoitukset

1945-1974 1959

Kuvaus

Säräisniemen kuntakeskuksen elinkeinohistoriasta kertova tiilirakenteinen linja-autovarikko ja asuinrakennus vuodelta 1959.

Historia

Kestilästä kotoisin oleva kuorma-autoilija Kalle Hepo-oja aloitti liikennöimisen Muhoksen Kylmälänkylästä Ouluun ja pidensi reittiä sitten Säräisniemelle 1940. Toinen tukikohta tuli Säräisniemelle, kun Hepo-oja rupesi ajamaan kahdella autolla 1950-luvun alussa.

Lähteet

<http://www.kirjastovirma.fi/muhos/autoilu> (22.9.2017)

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Vaala

210104 Painuanlinna

Kiinteistötunnus: 785-408-9-26

Sijainti: Ylikyläntie 90

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

urheilurakennukset;

Arvottaminen

25.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määriteltä

Ajoitukset

1945-1974 1950

Kuvaus

Suurehko punamullattu, selkeälinjainen, hirsirakenteinen ja vuoraamaton 1950 valmistunut seuratalo, johon on lisätty pulpettikattoinen eteinen 1962.

Painuanlinna on Vaalan vanhimman urheiluseuran, Painuan Jyskeen, seuratalo. Painuanlinnan sisustus on niukkaeleisyydessään viehättävä. Näyttämön perällä oleva lavastemaalaus on neittäväläisen taiteilija Seppäsen käsialaa. Pihan perällä on 1930-luvun varasto ja käymälä.

Talo on edelleen urheiluseurakäytössä ja siellä järjestetään erilaisia tapahtumia, tansseja ja juhlia kesäaikaan.

Historia

Samalla paikalla ollut suojeluskuntatalo paloi vuonna 1947. Vaalan vanhin urheiluseura, Painuan Jyske rakensi talon vuosina 1948-50 A. Leinosen suunnitelmien mukaisesti.

Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Vilja-aitta vuodelta 1845 ja 1890-luvun kivinavetta
Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Sauna vuodelta 1946
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Vaala

210103 Pappilanranta

Kiinteistötunnus: 785-408-62-0

Sijainti: Säräisniementie 469

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

25.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritetty

Ajoitukset

1864-1917 luhtiaitta 1880-luku, säilytysaitta 1845, kivinavetta 1884, rantasauna 1946, asuinrakenus 1981

Kuvaus

Entisen pappilan pihapiirin 1880-luvun luhtiaitta, säilytysaitta vuodelta 1845, kivinavetta vuodelta 1884 ja 1946 valmistunut rantasauna.

Historia

Tila on ollut aikoinaan seurakunnanpappilanaja virkatalona. 1970-luvun puolivälissä tila siirtyi yksityiseen omistukseen ja entinen pappila paloi vuonna 1981. Samalle paikalle rakennettiin uusi päärakennus.

Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Rantala
Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Vaala

210102 Rantala

Kiinteistötunnus: 785-408-9-174

Sijainti: Säreisniementie 545

Tallentajat

inventoiija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

17.10.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritetty

Ajoitukset

1918-1944 1937

Kuvaus

Pieni pihapiiri kauniilla paikalla lähellä Painuanlahden rantaa. Hyvin alkuperäisasunsa säilyttänyt asuinrakennus on vuodelta 1937. Pihapiirissä on lisäksi uudempi liiteri.

Historia

Rantala oli torppa vuodesta 1891.

Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Apteekkitalona 1950-luvulla toiminut Suomela
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Vaala

210106 Suomela

Kiinteistötunnus: 785-408-1-24

Sijainti: Säräisniementie 279

Tallentajat

inventoiija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

liikerakennukset;

Arvottaminen

1.3.2018 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritelty

Ajoitukset

Kuvaus

Maisemallisesti merkittävällä paikalla kyläraitin varrella sijaitseva vuonna 1909 valmistunut talo, joka on paikallishistoriallisesti merkittävä.

Talon ulkoasu on uudistettu jo 1950-luvulla. Sen alkuperäisissä ikkunoiden pielilaudoituksissa ja ruutujaossa oli jugend-piirteitä.

Historia

Suomela on alunperin rakennettu 1909 Suomalaisen Työväenliiton paikallisosaston taloksi. Työväenyhdistys luovutti talon irtaimistoiheen ja varoiheen 1918 perustetulle suojeluskunnalle, joka puolestaan luovutti sen 1923 Painuan Jyskeelle. Tila lohkaistiin Alilasta 1929. Suomalassa toimi apteekki 1946-54 ja Osuuspankin konttori lähes neljä vuosikymmentä.

Lähteet

Mäkelä Simo (toim.), 2000. Vaala - Oulujärven pitäjä. Encyclopedia Vaalaensis - pitäjätietosanakirja. Vaalan kunta.

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Suopelto kylätieltä
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Vaala

211096 Suopelto

Kiinteistötunnus: 785-408-40-15

Sijainti: Säräisniementie 500

Tallentajat

inventoiija Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

2.10.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritelty

Ajoitukset

1945-1974 1945

Kuvaus

Maisemallisesti merkittävä ja hyvin alkuperäisasunsa säilyttänyt pihapiiri vuodelta 1945.

Historia

Suopelto on lohkaistu Lämsälästä 1945. Päärakennus on samalta vuodelta. Tilan elinkeinoja ovat olleet metsätyöt, jäkälännosto, maanviljelys ja sahaus.

Lähteet

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Suutarin pihapiiriä
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Suutarin navetta
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Vaala

211092 Suutari

Kiinteistötunnus: 785-408-9-11

Sijainti: Ylikyläntie 93

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

27.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritelty

Ajoitukset

Kuvaus

Pieni pihapiiri kyläraitin varrella, jossa on hyvin alkuperäisasunsa säilyttänyt rapattu tiilitalo ja jälleenrakennusajan navetta.

Historia

Suutari on ollut Iikan Torppa vuodesta 1888. Tilaa asusti ensin suutari ja kelloseppä Kalle Karppisen perhe. Seuraava isäntä oli kalastaja Toivo Laatikainen, joka toimi myös nuohoojana.

Lähteet

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Vaala

210754 Säräisniemen 1950-luvun kansakoulu

Kiinteistötunnus: 785-408-5-85

Sijainti: Säräisniementie 355

Tallentajat

inventoiija Kirsti Reskalenko 27.10.2016

Museoalan ontologian käsitteet

opetusrakennukset;

Arvottaminen

1.12.2016 arviointi valmis, paikallisesti arvokas

Luokitus: ei määritetty

Ajoitukset

1945-1974 1959

Kuvaus

1950-luvun tiilirakenteinen koulu kyläraitin varrella. Se edustaa edustaa kuntakeskuksen jälleenrakennusajan julkista rakentamista.

Historia

Suunnittelutoimisto E. Niemelän piirtämä ja Toivo Paavolan rakennusryhmän rakentama tiilikoulun vanhin osa ja opettajien asuntola valmistuivat syksyllä 1959. Liikuntasalin toteutti Vaalan rakennuspalvelu koulun viimeisen peruskorjauksen yhteydessä vuonna 1988. Koulutyö loppui 2001.

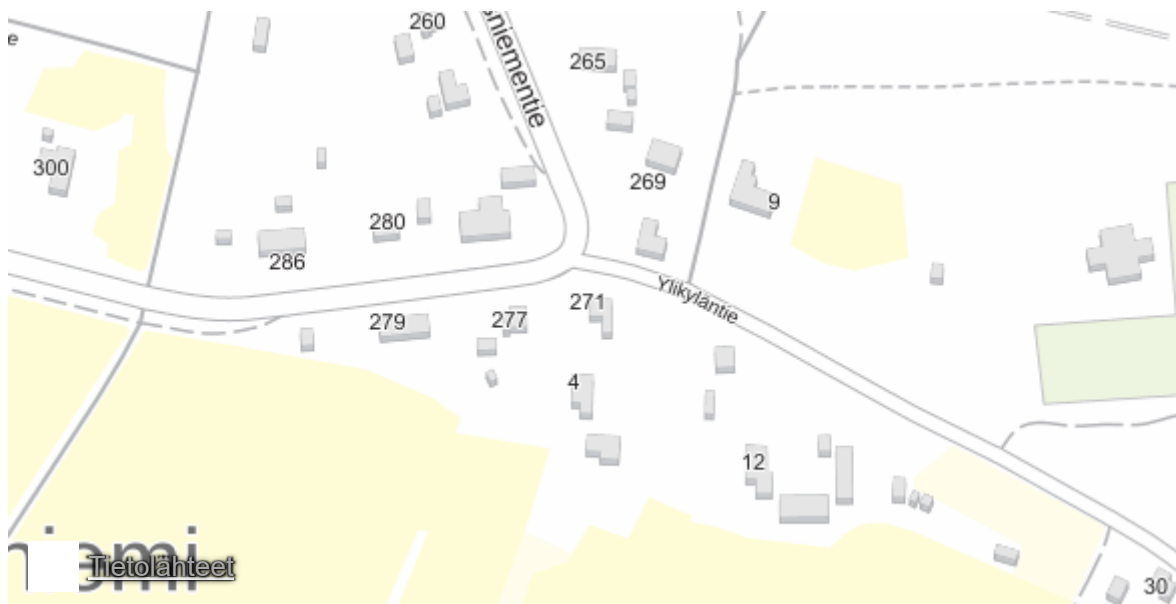
Lähteet

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Kirsti Reskalenko 29.6.2017

Keskeisellä paikalla risteyksessä sijaitseva Tapiola
Kirsti Reskalenko 29.6.2017

Vaala

211097 Tapiola

Kiinteistötunnus: 785-408-1-66

Sijainti: Säräisniementie 271

Tallentajat

inventoiija Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Museoalan ontologian käsitteet

liikerakennukset;

Arvottaminen

5.10.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritetty

Ajoitukset

Kuvaus

Keskeisellä paikalla risteyksessä sijaitseva 1950-luvun loppupuolen kaksikerroksinen asuinliikerakennus.

Historia

Osuuskaupan myymälänhoitajaksi 1952 tullut Tapio Herranen perusti oman kaupan Suomelaan 1956. Pari vuotta myöhemmin hän osti tontin kyläteiden risteyksestä ja rakensi siihen asuinliikerakennuksen. Herraset harjoittivat kauppatoimintaa vuoteen 1971, jonka jälkeen kauppaa pitivät Veli ja Eila Pelkonen sekä edelleen Markku ja Helena Kovanen vuoteen 1992. Tämän jälkeen talossa on ollut muun muassa Kahvila Kumiterä.

Lähteet

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

Toukolan 1930-luvun päärakennus
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Toukolan navetta
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Vaala

211091 Toukola

Kiinteistötunnus: 785-408-9-82

Sijainti: Ylikyläntie 58

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

27.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritetty

Ajoitukset

1918-1944 1930-luku

Kuvaus

Pieni 1930-luvun pihapiiri kyläraitin varrella. Talon isäntä oli Kainuun metsänhoitolautakunnan metsätalousneujana Säräisniemellä ja Vaalassa 1936-61.

Lähteet

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Valamon asuinrakennus
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Hirsirakenteinen autotalli
Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Vaala

210105 Valamo

Kiinteistötunnus: 785-408-5-16

Sijainti: Säräisniementie

Tallentajat

inventoiija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

18.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määriteltä

Ajoitukset

1864-1917 pääraakennus 1885, sauna 1900-luvun alku

Kuvaus

Kylätien varren pihapiiri, jossa on 1885 valmistunut päärakennus, 1900-luvun alun sauna, hirsirakenteinen autotalli ja varasto. Valamo on entisen Säräisniemen kuntakeskuksen virkataloja. Talossa on toiminut posti 1900-luvun vaihteessa.

Historia

Talossa asui 1887-1930 postinhoitaja Aleksandra Castrén. Hänet nimitettiin vuonna 1887 avatun Säräisniemen kunnan ja kylän postiaseman ensimmäiseksi hoitajaksi.

Päärakennusta on korjattu 1980-luvulla.

Lähteet

Mäkelä Simo (toim.), 2000. Vaala - Oulujärven pitäjä. Encyclopedia Vaalaensis - pitäjätietosanakirja. Vaalan kunta.

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Vaala

210109 Valtala

Kiinteistötunnus: 785-408-10-4

Sijainti: Ylikyläntie 118

Tallentajat

inventoiija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

25.9.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritetty

Ajoitukset

1918-1944

Kuvaus

Viljelymaiseman keskellä sijaitseva pihapiiri, jonka vanhimpia rakennuksia ovat 1800-luvun loppupuolen asuinrakennus, talli-aittarakennus, jyvä-vaateaitta ja riihi. Pihapiirissä on lisäksi 1940-luvun navetta ja kellari.

Historia

Säräisniemen vanhimpia tiedossa olevia torppia on ollut Iikan mailla oleva Käkikannanräme-niminen sotilastorppa, josta on tietoja jo vuodelta 1825 olevassa sotamiestorppien viljelyskartassa. Myöhemmin torppaa on kutsuttu Sattulaksi, Nahkuriksi ja Valtalaksi. Päärakennus on peruskorjattu 1970-luvulla.

Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Säräisniemen entinen terveystalo
Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Vaala

210107 Varis (entinen terveystalo)

Kiinteistötunnus: 785-408-1-27

Sijainti: Säräisniementie 280

Tallentajat

inventoiija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

sairaalat (hoitolaitokset);

Arvottaminen

2.10.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määritelty

Ajoitukset

Kuvaus

Ruotsalaisten lahjoitusten turvin 1947-48 rakennettu terveystalo, joka on edustava esimerkki kyläraitin jälleenrakennuskauden julkisesta rakentamisesta.

Terveystalon alakerrassa oli neuvola ja lääkärin vastaanotto, ja yläkerrassa kätilön ja terveydenhoitajan asunnot. Nykyisin tämä kaksikerroksinen hirsitalo on asuinkäytössä.

Historia

Talo oli hirsipinnalla vielä 1952. Terveystalo toimi vuoteen 1954. Vuosina 1962-74 talossa oli Painuan baari. Talossa toimi myös parturi-kampaamo joitakin vuosia. Talo peruskorjattiin 1988.

Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Kirsti Reskalenko 29.6.2017

Kirsti Reskalenko 29.6.2017

Vaala

211118 Ylikyläntie 6

Kiinteistötunnus: 785.408-1-272

Sijainti: Ylikyläntie 6

Tallentajat

inventoiija Kirsti Reskalenko 5.9.2017

Museoalan ontologian käsitteet

asuinrakennukset;

Arvottaminen

17.10.2017 arviointi valmis, paikallisesti arvokas
Luokitus: ei määriteltä

Ajoitukset

1945-1974

Kuvaus

Jälleenrakennusajan talo näkyvällä paikalla kyläraitinvarrella.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

Muut maakunnallisesti arvokkaat kohteet

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Linnalan pihapiiri
Kirsti Reskalenko 29.6.2017

Linnalan kala-aitta
Kirsti Reskalenko 29.6.2017

Vaala

210115 Linnala

Kiinteistötunnus: 785-408-34-10

Sijainti: Saarenrannantie 401

Tallentajat

inventoiija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

14.9.2017 arviointi valmis, maakunnallisesti arvokas
Luokitus: ei määritelty

Ajoitukset

1864-1917 päärakennus 1870-luku, kivinavetta 1850-luku, jyvääitta 1880-luku

Kuvaus

Pienimittakaavainen entinen metsänvartijantorpan pihapiiri kallioisella kumpareella Oulujärven rannalla. Pihapiiriin kuuluu 1870-luvun päärakennus, 1850-luvun kivinavetta, riihi, kala-aitta, lammasnevetta, pihasauna, 1930-luvun lautarakenteinen aitta ja maakellari. Paja on pihapiirin ulkopuolella. Linnalaa pidetään Säräisniemen arvokkaimpana perinnepihana.

Historia

Paikalla on ilmeisesti ollut asutusta kauan, koska paikka on otollinen järviliikenteelle. Kaisa ja Heikki Huovinen, joka toimi myös metsänvartijana 1861-72, ostivat Linnalan 1854. Linnala määrättiin metsänvartijan torpaksi 1861. Nykyinen asuinrakennus rakennettiin entisen kivisen lisäksi 1871. Vuonna 1936 Linnala lohkaistiin perintötilaksi.

Lähteet

Lea Lehtovuori 3.12.2016

Mäkelä Simo (toim.), 2000. Vaala - Oulujärven pitäjä. Encyclopedia Vaalaensis - pitäjätietosanakirja. Vaalan kunta.

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

KIOSKI 3.0 - Pohjois-Pohjanmaan liitto - kohderaportti

Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Kirsti Reskalenko 29.6.2015

Vaala

210116 Ojala

Kiinteistötunnus: 785-408-22-11

Sijainti: Saarenrannantie

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

14.9.2017 arviointi valmis, maakunnallisesti arvokas
Luokitus: ei määritelty

Ajoitukset

1864-1917 asuinrakennus, jyvääitta ja talliluhtirakennus 1800-luku

Kuvaus

Metsänvartijan tilan pihapiiri, jossa 1800-luvun asuinrakennus, jyvääitta ja talliluhtirakennus. Metsänvartija on asunut pihapiirissä vuoteen 1959 saakka.

Historia

Ojala on alunperin ollut Veneheiton Pohjan tilan torppa, joka myytiin 1892 valtiolle metsänvartijan torpaksi. Torpasta muodostettiin vuonna 1938 perintötila metsänvartija Kalle Karjalaiselle.

Syksyllä 1900 torpan pihapiirissä oli asuinrakennus, vuoteen 1892 mennessä valmistunut kivinavetta ja 1871 mennessä rakennettu tuulimylly.

Lähteet

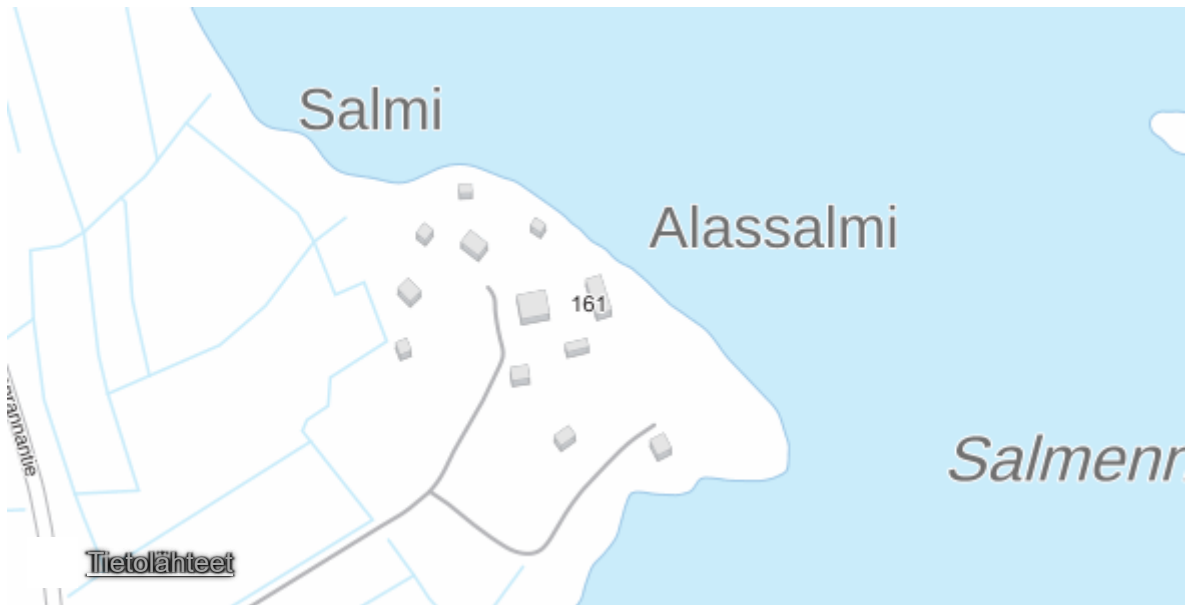
Mäkelä Simo (toim.), 2000. Vaala - Oulujärven pitäjä. Encyclopedia Vaalaensis - pitäjätietosanakirja. Vaalan kunta.

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Säräisniemi - kirkon kylä, 2006. Dokumenttikirja Säräisniemen kylästä. Toim. Matti Haataja. Säräisniemen Kyläyhdistys ry.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.

Salmenrannan pihapiiri
Kirsti Reskalenko 29.6.2017

Luhtiaitta 1800-luvun alusta
Kirsti Reskalenko 29.6.2017

Vaala

210118 Alassalmi

Kiinteistötunnus: 785-408-18-2

Sijainti: Salmenrannantie 161

Tallentajat

inventoija Kirsti Reskalenko 16.3.2016

Museoalan ontologian käsitteet

maatalous;

Arvottaminen

14.9.2017 arviointi valmis, maakunnallisesti arvokas
Luokitus: ei määritelty

Ajoitukset

1809-1863 luhti ja päärakennus 1800-luvun alku, pirtti 1930, navetta 1956

Kuvaus

Kauniilla paikalla Oulujärven länsirannalla sijaitseva pihapiiri, jonka vanha päärakennus periytyy 1800-luvun alusta ja sen pirtti vuodelta 1930. Alassalmen luhti on niinikään 1800-luvun alusta ja navetta vuodelta 1956.

Lähteet

Siipola Pirjo, 2002. Vaalan kulttuuriympäristöohjelma. Alueelliset ympäristöjulkaisut 205. Kainuun ympäristökeskus.

Kohteen sisältämät rakennukset

Kohteeseen ei ole liitetty rakennuksia.